Valiokunnan lausunto StVL 13/2017 vp─ HE 146/2017 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajokorttilain muuttamisesta

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajokorttilain muuttamisesta (HE 146/2017 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- yksikön johtaja Maija Ahokas, liikenne- ja viestintäministeriö
- hallitusneuvos Eija Maunu, liikenne- ja viestintäministeriö
- hallitusneuvos Anne Koskela, sosiaali- ja terveysministeriö
- terveyspoliittinen asiantuntija Mervi Kattelus, Suomen Lääkäriliitto ry
- järjestöpäällikkö Tarja Leinonen, Suomen Terveydenhoitajaliitto STHL ry
- kehittämispäällikkö Kirsi Markkanen, Tehy ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Sosiaali- ja terveysvaliokunta antaa lausuntonsa hallituksen esityksestä ajoterveyteen liittyvien säännösten osalta. Valiokunta pitää kannatettavana uudistuksella tavoiteltavaa sääntelyn selkeyttämistä ja keventämistä. Sääntelyn keventämisen tulee kuitenkin valiokunnan näkemyksen mukaan tapahtua liikenneturvallisuutta vaarantamatta.

Ajoterveyden arviointi

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ajokorttilain 10 §:ää siten, että ensimmäistä ryhmään 1 kuuluvaa ajokorttia haettaessa lääkärinlausunto korvattaisiin ajokortin hakijan vakuutuksella terveysvaatimusten täyttymisestä. Ellei vakuutusta pystyttäisi antamaan siitä syystä, että hakijan kohdalla täyttyy jokin ajoterveyteen vaikuttavista hakemuslomakkeen kohdista, olisi hakemukseen hallituksen esityksen mukaan liitettävä lääkärinlausunto. Vakuutuksen käyttöönoton yhteydessä nuorison terveystodistuksen käytöstä ajokorttia haettaessa luovutaan. Valiokunta pitää kyseisiä muutoksia perusteltuina, koska ensimmäistä ajokorttia haettaessa ajoterveystarkastuksessa

tulee harvoin esiin sellainen ajokykyyn vaikuttava sairaus, joka ei olisi jo aikaisemmin ajokortin hakijan tiedossa. Näin ollen muutos purkaa perustellulla tavalla sääntelyä ja vähentää osaltaan terveyspalvelujärjestelmän kuormitusta.

Ryhmän 1 ajokortin uudistamisen tilanteissa lääkärinlausunnon vaatimusta koskevaa ikärajaa ehdotetaan nostettavan. Nykyisen ajokorttilain 27 §:n mukaan lääkärinlausunto vaaditaan 1 ryhmän ajokortin hakijoilta silloin, kun ajokortin uudistamista hakeva on täyttänyt 70 vuotta tai täyttää mainitun iän uudistettavan ajokortin voimassaolon aikana. Säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi maininta lääkärinlausunnon vaatimisesta, jos 70 vuoden ikä täyttyisi uudistettavan ajokortin voimassaollessa. Näin ollen muita kuin raskaan kaluston kuljettamiseen oikeuttavia ajokortteja uudistettaessa lääkärinlausunto vaaditaan esityksen mukaan vasta hakijan täytettyä 70 vuotta. Ajokortti on voimassa 70 ikävuoden jälkeen viisi vuotta kerrallaan. Ehdotettu lakimuutos tarkoittaa siten sitä, että lääkärinlausunto vaaditaan käytännössä noin 75-vuotiaana, jos ajokortti on uudistettu ennen 70 vuoden täyttymistä viideksi vuodeksi.

Ehdotettua muutosta on pidetty hallituksen esityksessä perusteltuna, koska onnettomuusriskin on katsottu hallituksen esityksen mukaan kasvavan vasta noin 75-vuotiaana. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että erityisesti tältä osin esityksen vaikutuksia on syytä seurata aktiivisesti. Väestön ikääntymisen sekä ajokykyyn vaikuttavia sairauksia, kuten esimerkiksi muistisairauksia, sairastavien määrän lisääntymisen vuoksi kyseisen muutoksen vaikutusta liikenneturvallisuuteen on tarpeen seurata uudistuksen voimaantulosta lähtien huolella ja arvioida sääntelyn sisältöä liikenneturvallisuuden näkökulmasta uudelleen seurantatiedon karttuessa.

Seurannan lisäksi tulee valiokunnan näkemyksen mukaan edistää lääkärikunnan ja muiden tahojen tietoisuutta siitä, että poliisin on mahdollista määrätä lain 19 §:n mukaan henkilö toimittamaan ajonäyte lääkärinlausunnosta ilmenevin terveysperusteisin syin. Valiokunta toteaa, että tätä mahdollisuutta tulisi tarvittaessa käyttää nykyistä aktiivisemmin, koska ajokyvyn arviointi voi vaatia muutakin ammatillista osaamista kuin mitä lääkärinlausunnon antamisen yhteydessä on mahdollista selvittää.

Valiokunta korostaa, että ehdotettujen lakimuutosten vaikutuksia liikenneturvallisuuteen sekä terveydenhuollon palvelujärjestelmään tulee seurata myös laajemmin liittyen muun muassa ajokorttivaatimusten keventämiseen.

Ilmoitukset poliisille

Ajokorttilain 21 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sairaanhoitajalla ja terveydenhoitajalla on oikeus ilmoittaa poliisille, ettei henkilö enää täytä ajoterveysvaatimuksia jatkuvan päihteiden käytön takia. Laissa jo oleva lääkärin ilmoitusvelvollisuus poliisille ajoterveysvaatimusten täyttymättä jäämisestä säilyy edelleen laissa. Lääkärin ilmoitusvelvollisuutta on käytetty nykyisin varsin vähän. Hallituksen esityksen mukaan Turun poliisiaseman alueella tehtiin vuonna 2015 erillisselvitys, jonka mukaan kyseisenä vuonna tehtiin 195 ilmoitusta. Ilmoitukset tulivat pääasiassa Turun yliopistollisesta keskussairaalasta, ja käytännössä 70 % kaikista ilmoituksista oli kymmenen lääkärin tekemiä. Yli puolet ilmoituksista tuli silmälääkäreiltä.

Valiokunnan lausunto StVL 13/2017 vp

Valiokunta pitää perusteltuna, että poliisille tehtävää ilmoitusta laajennetaan päihteiden käyttöön liittyen sairaanhoitajiin ja terveydenhoitajiin. Hoitajien osalta ilmoituksen on valiokunnan näkemyksen mukaan kuitenkin syytä olla oikeus eikä velvollisuus, koska hoitajan voi olla vaikea arvioida ilmoituskynnyksen täyttymistä ja ilmoitusten tekeminen lähtökohtaisesti murentaa hoitosuhteen luottamuksellisuutta. Valiokunta pitää tärkeänä, että ilmoitusvelvollisuuden toteutusta ohjeistetaan tarkemmin.

Valiokunnan näkemyksen mukaan ajokorttilain 21 §:n 1 momentin sanamuoto voidaan ymmärtää väärin siten, ettei lääkärillä olisi ilmoitusvelvollisuutta silloin, kun hakija ei täytä lain 17 ja 18 §:ssä säädettyjä terveysvaatimuksia jatkuvan päihteiden väärinkäytön takia. Myös pykälässä käytetty sanamuoto päihteiden väärinkäyttö on jossain määrin epäselvä ilmaus. Valiokunnan näkemyksen mukaan sen sijaan tulee käyttää ilmaisua, jonka mukaan terveysvaatimukset eivät täyty jatkuvan päihteiden käytön takia. Näin ollen valiokunta ehdottaa liikenne- ja viestintävaliokunnalle, että esityksen 21 §:n 1 ja 2 momentin sanamuotoa muutetaan seuraavasti:

21 §:n 1 ja 2 momentti:

Sen estämättä, mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään, lääkärin on ilmoitettava poliisille, jos hän toteaa, ettei ajokorttiluvan hakija tai ajo-oikeuden haltija enää täytä 17 tai 18 §:ssä säädettyjä terveysvaatimuksia *jatkuvan päihteiden käytön tai* terveydentilan *muun* kuin tilapäisesti tapahtuneen heikentymisen (poist.) takia.

Sen estämättä mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään, sairaanhoitajalla ja terveydenhoitajalla on oikeus ilmoittaa poliisille, ettei ajokorttiluvan hakija tai ajo-oikeuden haltija enää täytä 17 tai 18 §:ssä säädettyjä terveysvaatimuksia jatkuvan päihteiden (poist.) käytön takia.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää,

että liikenne- ja viestintävaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 17.11.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Pekka Puska kesk

Valiokunnan lausunto StVL 13/2017 vp

jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala sin
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk
varajäsen Sari Tanus kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Päivi Salo